

De kerk is geen gated community Handelingen 11.1-18

Rev Dr Jos M Strengtholt

Heliopolis 2016

Hier in Egypte zie je steeds meer *gated communities* verrijzen: prachtige woonwijken waar rijke mensen achter hoge muren bij elkaar wonen. Je komt er alleen binnen langs beveiligers die soms zelfs met honden je auto controleren op explosieven.

Die hoge muren, stevige poorten en strenge beveiliging zijn bedoeld om het kwaad buiten te houden en de bewoners een gevoel van veiligheid en saamhorigheid te geven. Mensen betalen er miljoenen voor.

En eerlijk gezegd: daar zit iets in, toch? De verkeerde mensen in je buurt kunnen heel wat problemen veroorzaken.

1. Petrus, met wie ga jij eigenlijk om?

Er is een bekend spreekwoord: "Slecht gezelschap bederft goede zeden."

Stel je daarom eens voor hoe groot de schok was toen Petrus, ongeveer vijf tot tien jaar nadat de gemeente in Jeruzalem was ontstaan, een bezoek bracht aan een Romeinse centurio in Caesarea. Een officier van het bezettingsleger. En niet alleen bezocht hij hem — hij at ook nog met hem.

Veel Joodse christenen waren woedend.

Zij dachten als bewoners van een gated community. Je kunt toch niet zomaar heidense Romeinse soldaten door de poort van de doop naar binnen laten? Eerst moesten ze zich laten besnijden. Daarna moesten ze zich houden aan alle Joodse voedselwetten en de rest van de wet van Mozes.

Ze zeiden tegen Petrus: "U bent een huis van onbesneden mannen binnengegaan en hebt met hen gegeten!" (Han. 11.3)

Hoe durfde hij? Voor hun gevoel zette Petrus de poorten van de gemeenschap wagenwijd open. Alsof hij de muren afbrak.

Met wie eten wij eigenlijk? Dat klinkt misschien als een onschuldige vraag.

Maar stel dat ik vraag: "Met wie mogen onze kinderen hechte vriendschappen aangaan?" Dan voelt die vraag ineens heel anders, nietwaar?

Om de kritiek op Petrus goed te begrijpen, moeten we iets weten van de achtergrond. Dan krijgen we ook meer begrip voor degenen die hem bekritiseerden.

Je at immers niet zomaar met iedereen.

Allereerst leek Petrus de wetten en tradities van zijn voorouders met voeten te treden. Israël had in de wet van God nauwkeurige voedselvoorschriften gekregen.

Dit wel eten. Dat niet. Geen varkensvlees. Geen garnalen. En nog veel meer regels. En God Zelf had die wetten gegeven. Dus daar ging je niet lichtvaardig mee om.

Die voedselwetten hadden een belangrijk doel. Ze beschermden Gods volk tegen het opgaan in de heidense volken om hen heen. Ze hielpen ervoor te zorgen dat een Jood ook werkelijk een Jood bleef.

Daar kwam nog iets bij.

In die tijd waren de spanningen tussen Israël en de Romeinse bezetter enorm.

Keizer Gaius Caligula had juist in die periode ingrijpende maatregelen tegen de Joden genomen. De Joodse geschiedschrijver Josephus vertelt dat Caligula zijn gezant naar Syrië stuurde met de opdracht om, als de Joden zouden weigeren mee te werken, met geweld een beeld van de keizer in de tempel van God te plaatsen.

Stel je dat eens voor: een afgodsbeeld in de tempel in Jeruzalem.

Na massale protesten van de Joden ging dat uiteindelijk niet door. Maar het laat wel zien hoe slecht de verhouding tussen Israël en Rome was. Uiteindelijk zouden die spanningen in het jaar 70 leiden tot de verwoesting van Jeruzalem en de tempel.

En juist naar zo'n Romeinse legerofficier ging Petrus toe.

Hij at met hem.

Dat maakte voor veel Joden en ook voor veel Joodse christenen duidelijk waarom het zo belangrijk was om vast te houden aan de voedselwetten en aan de scheiding tussen "wij" — Gods volk — en "zij", de vijanden.

Eigenlijk reageerden die Joodse christenen precies zoals wij vaak ook reageren.

Ook wij hebben de neiging om muren om de kerk heen te bouwen. Om onszelf anders te maken dan de mensen om ons heen. Soms zelfs door regels en gewoonten te bedenken die nergens in de Bijbel staan.

Als onze kinderen maar niet met de verkeerde mensen omgaan.
Als anderen ons maar niet te veel beïnvloeden.

Sociologen vertellen ons dat dit heel normaal menselijk gedrag is. Wanneer mensen een groep vormen, gaan ze buitenstaanders vaak negatiever zien dan ze werkelijk zijn. Vervolgens bouwen ze allerlei muren om hun eigen groep "zuiver" te houden.

En zodra er een gat in die muur ontstaat, voelen veel mensen zich bedreigd. Alsof hun identiteit wordt aangevallen.

2. Met wie wil God omgaan?

Dus de vraag aan Petrus was: "Petrus, hoe heb je dit kunnen doen? We leven in gevaarlijke tijden. De kerk staat onder druk. Juist nu moeten we de gelederen sluiten."

Maar Petrus legt uit wat er gebeurd is. Hij vertelt eerst dat God hem tijdens het bidden een visioen gaf. Niet één keer, maar drie keer.

Tegelijkertijd had God een engel naar Cornelius gestuurd met de opdracht Petrus te laten halen. Die engel had tegen Cornelius gezegd: "Hij zal woorden tot u spreken waardoor u zalig zult worden, u en heel uw huis." (Han. 11.14,

Vervolgens stonden er drie mannen voor de deur van Petrus. Ze waren door Cornelius gestuurd.

En de Heilige Geest zei tegen Petrus dat hij zonder aarzelen met hen mee moest gaan.

Toen Petrus vervolgens in het huis van Cornelius begon te spreken, gebeurde er iets ongelooflijks. Nog voordat hij uitgesproken was, viel de Heilige Geest op die onbesneden heidenen.

Op Cornelius. Op zijn gezin. Op zijn huisgenoten.

Petrus benadrukt daarom dat God Zelf dit hele gebeuren geleid had. De Heilige Geest had er Zijn zegel op gezet.

En bovendien, zegt Petrus, waren er zes Joodse christenen met hem meegegaan als getuigen. Met andere woorden: "Dit is echt gebeurd. Dit zijn de feiten."

Dezelfde Heilige Geest die op Pinksteren op de discipelen was gekomen, was nu ook neergedaald op deze heidense Romeinse militairen — op mensen die voor veel Joden juist de vijand waren.

Petrus herinnert zijn toehoorders vervolgens aan de woorden van Jezus: "Johannes doopte wel met water, maar u zult met de Heilige Geest gedoopt worden." (Han. 11.16)

Jezus had dat oorspronkelijk tegen Joden gezegd. Maar Petrus past die woorden nu zonder aarzelen ook toe op deze heidenen.

Daarom zegt hij tegen zijn critici: "Wie was ik dan, dat ik God zou kunnen tegenhouden?" (Handelingen 11:17, HSV)

Petrus had Cornelius dus gedoopt zonder dat hij zich eerst had laten besnijden. En daarna was hij ook nog bij hem blijven eten.

Juist dat laatste vonden de Joodse critici misschien nog wel het moeilijkst. Daarom vertelt Petrus uitvoerig over het visioen dat God hem had gegeven.

Hij zag iets dat leek op een groot laken, dat vanuit de hemel werd neergelaten. In dat laken zaten allerlei dieren: reine én onreine. Toen hoorde Petrus een stem die tegen hem zei dat hij moest slachten en eten. Zelfs de dieren die volgens de wet van Mozes onrein waren.

Drie keer zag Petrus hetzelfde visioen.
En drie keer klonk dezelfde opdracht.
Daarna werd het laken weer opgenomen in de hemel.

Dat detail is veelzeggend. Reine én onreine dieren daalden uit de hemel neer én keerden weer terug naar de hemel.

Onder de wet van Mozes zou dat ondenkbaar zijn geweest. Maar in dit visioen is er blijkbaar plaats voor die onreine dieren in Gods aanwezigheid.

Voor iedere Jood die de wet kende, was dat een schokkende gedachte. Alsof God zelf de bestaande scheidslijn wegnam.

Om duidelijk te maken hoe ingrijpend dit was, zei de stem uit de hemel:

Wat God gereinigt heeft, mag u niet voor onheilig houden. (Han. 11.9)

Met andere woorden: voedsel is niet langer rein of onrein.

Hetzelfde principe komen we ook tegen in Markus 7. Jezus zegt daar:

Er is niets dat van buiten de mens in hem komt, dat hem kan verontreinigen, omdat het niet in zijn hart komt, maar in de buik, en via de natuurlijke weg weer naar buiten gaat.

Markus voegt daar vervolgens aan toe:

En zo verklaarde Hij alle spijzen rein. (Mar. 7.18-19)

Het is belangrijk om te zien dat Petrus' visioen niet alleen over eten gaat.
Het gaat ook over mensen.

De vraag welke dieren je mag eten en de vraag met welke mensen je omgaat, horen in dit verhaal onlosmakelijk bij elkaar.

Voor God is geen enkel voedsel onrein.
En voor God is ook geen enkel mens buiten het bereik van Zijn genade.

Zelfs niet mensen die op het eerste gezicht lijnrecht tegenover Gods volk lijken te staan.

3. Het evangelie doorbreekt alle grenzen

Het christendom had gemakkelijk een nieuwe, gesloten vorm van het jodendom kunnen worden.

Alle eerste christenen waren immers Joden.

Hun hele achtergrond, hun tradities en hun manier van denken maakten het heel vanzelfsprekend om deze nieuwe beweging vooral voor zichzelf te houden.

Ze hadden kunnen denken: "God zal dit toch zeker niet ook voor de heidenen bedoeld hebben."

En als heidenen al gered konden worden, dan hooguit nadat zij eerst Joden waren geworden: door zich te laten besnijden en zich aan alle voorschriften van de wet van Mozes te houden.

Maar deze gebeurtenis vormt een beslissend keerpunt in de geschiedenis van de kerk.

Langzaam begon de gemeente te begrijpen dat Jezus niet alleen gekomen was voor Israël, maar voor de hele wereld.

God Zelf nodigde de heidenen uit om volledig deel uit te maken van Zijn Koninkrijk. Niet als tweederangsburgers. Niet als gasten die eigenlijk buitenstaanders bleven. Maar als volwaardige burgers van Gods Koninkrijk.

Als volwaardige leden van Zijn gemeente.
Als mensen die volledig bij Gods nieuwe Israël horen.

Ze ontvingen dezelfde redding.
Dezelfde Heilige Geest.
Dezelfde plaats in het lichaam van Christus.

Natuurlijk veranderden deze heidense gelovigen. Zij namen het geloof van Israël over. Het christelijk geloof is in zijn inhoud geworteld in het jodendom.

Maar ook de Joodse christenen moesten veranderen.
God schafte namelijk het onderscheid af tussen reine en onreine dieren.
En daarmee ook het onderscheid tussen reine en onreine mensen.

Voor de eerste gemeente was dat geen eenvoudige les.

Het kostte jaren van gesprekken, discussies en soms zelfs felle conflicten voordat zij leerden leven met deze nieuwe werkelijkheid.

En hoe zit dat met ons?
Waar trekken wij de grens tussen 'wij' en 'zij'?
Waar leggen wij de scheidslijn tussen christenen en mensen buiten de kerk?

Heeft het land waar jij vandaan komt vijanden? Hoe kijken wij naar zulke mensen? Ook wanneer zij onze gemeente binnenkomen?

De christenen rondom Petrus hadden echte vijanden.
De Romeinen bezetten hun land.
Toch ging Petrus juist naar hen toe.

Hij at met hen.
Hij sprak met hen over Christus.

Hier in Egypte worden de 'vijanden' door de overheid vaak duidelijk aangewezen. Radicale moslims. Mensen die kritiek hebben op de staat.

Zijn wij in staat om ook hen met Gods liefde tegemoet te treden?
Voor God zijn ook zij niet onrein.

Ik ben er helemaal voor dat wij onze kinderen leren verstandig hun vrienden te kiezen.
Slecht gezelschap kan inderdaad slechte invloed hebben.

Maar voor de gemeente van Christus als geheel, voor volwassen gelovigen, is er geen excuus om ons terug te trekken achter de veilige muren van onze eigen christelijke leefwereld.

God heeft Zijn kerk juist midden in deze wereld geplaatst. Daar horen wij dus ook te zijn.

Open naar alle mensen.

Maar terwijl wij midden in deze wereld leven, zijn wij geroepen om op Jezus te lijken.
Wij zijn geroepen om alle mensen te dienen.
Om onze vijanden lief te hebben.
Om goed te doen aan mensen die ons niet goed behandelen.

Juist daarin laten wij zien dat wij wel in de wereld zijn, maar niet van de wereld. Wij brengen Christus en Zijn liefde de wereld binnen.

Wij hebben allemaal onze eigen 'voedselwetten'.
Misschien geen regels over wat we wel of niet eten, maar wel gewoonten, ongeschreven regels en tradities die afstand scheppen tussen ons en anderen.

Vraag jezelf deze week eens eerlijk af:
Welke gewoonten heb ik waardoor anderen zich niet welkom voelen?
Welke ongeschreven regels houden mensen op afstand?

En wat doen wij als gemeente waardoor buitenstaanders misschien denken: "Daar hoor ik toch niet bij"?

God heeft ons geroepen om in deze wereld te leven.
En Hij heeft ons ook geroepen om een licht in deze wereld te zijn.
En een licht schijnt alleen als het niet achter hoge muren wordt verborgen.

Onze roeping als christenen is om geestelijk volwassen te worden en als licht aanwezig te zijn in de samenleving waarin God ons heeft geplaatst.

Niet om ons terug te trekken in onze eigen subcultuur.
Niet om ons op te sluiten in veilige christelijke eilandjes.
Niet om alleen maar onze eigen comfortzone op te zoeken.

Natuurlijk mag de kern van ons geloof nooit veranderen.
Onze liefde voor God.

Onze trouw aan Zijn Woord.
Onze liefde voor alle mensen.
Dat zijn geen zaken waarover we kunnen onderhandelen.

Maar als gemeente moeten we wel openstaan voor de wereld om ons heen.
En daar zit een spannende kant aan.

De pijnlijke werkelijkheid voor de Joodse christenen in de eerste eeuw was dat, toen de heidenen erbij kwamen, de gemeente veranderde.

En dat geldt nog steeds.

Wanneer nieuwe mensen met een andere achtergrond, cultuur of levensgeschiedenis deel gaan uitmaken van een gemeente, verandert die gemeente.

Daar ontkomen we niet aan.

De kerk van Jezus Christus is altijd in beweging. Ze verandert voortdurend. Ze past zich steeds opnieuw aan de omstandigheden aan waarin God haar plaatst.

Dat kan soms onzeker maken.
Het kan zelfs beangstigend zijn.

Maar Petrus en de eerste gemeente laten zien dat dit precies de weg is die God met Zijn kerk gaat.

Conclusie

Als wij willen zijn wat Christus van Zijn gemeente verlangt, mogen we onze eigen, door mensen gemaakte regels en gewoonten niet gebruiken om anderen buiten te sluiten.

En we mogen ons ook niet laten leiden door angst. Niet door de angst dat anderen ons zullen beïnvloeden. Niet door de angst dat de gemeente zal veranderen. Niet door de angst voor mensen die anders zijn dan wij. Want als angst onze drijfveer wordt, bouwen we muren om de kerk.

Maar de kerk is nooit bedoeld als een *gated community*.

God roept ons juist om bruggenbouwers te zijn.
Mensen die anderen tegemoetgaan.
Mensen die de waarheid spreken in liefde.
Mensen die met een open hart en open handen leven.

Dat maakt ons soms kwetsbaar.
Maar dat was ook de weg van de Heere Jezus.
Hij kwam niet naar een veilige wereld.
Hij kwam naar een gebroken wereld.

Hij sloot Zich niet op tussen mensen die op Hem leken.
Hij zocht tollenaars, zondaars, Samaritanen, Romeinen en iedereen die door anderen werd afgeschreven.

En uiteindelijk gaf Hij Zijn leven voor mensen die Zijn vijanden waren.

Dat is ook onze roeping.

Laten wij daarom een gemeente zijn met open deuren in plaats van hoge muren.

Een gemeente die vasthoudt aan de waarheid van Gods Woord én tegelijk openstaat voor alle mensen die God op haar weg brengt.

Want het Evangelie is nooit bedoeld geweest voor een kleine, veilige groep.

Het is het goede nieuws voor de hele wereld.

+In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.